

YAPAY ZEKANIN ÖZELLİKLE İŞ DÜNYASI İÇİN POTANSİYELİ VE RİSKLERİ ÜZERİNE BEYİN FIRTINASI

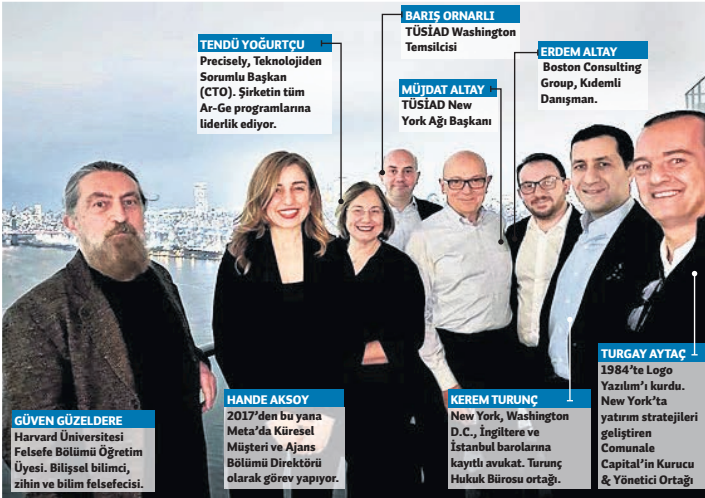
MÜJDAT ALTAY: 50 yıllık bir teknoloji geçmişimde birçok disruption'la (Bir işi kökten değiştiren gelişmeler. Örneğin Netflix'in kuruluşu) karşı karşıya geldim. İnternetin yükselme dönemi, akıllı telefonlar ve kişisel bilgisayarlar vs. Apple olsun, Microsoft olsun, Uber olsun, Airbnb olsun hepsi bu disruption'ların ortaya çıkardığı, bu süreci doğru kullanan firmalardı. Ama bugün gündemimizi çok daha fazla işgal eden yapay zeka konusu, bu disruption'lardan çok daha büyük ve bunu göğüslemek, kontrol etmek eskiye göre çok daha zor.

TENDÜ YOĞURTCU: Dünya Ekonomik Forumu verilerine göre 2050'ye doğru yaratılan yeni katma değer in yüzde 75'i dijital alanda yapılacak işler üzerinden olacak. Bu çok önemli bir rakam. Çünkü aynı zamanda bu alanlardaki işgücü ihtiyacı ve işgücünün nasıl değişim geçireceği de önemli. Davos'ta çok hızlı ve dinamik bir değişim sürecinden geçtiğimiz konuşuldu. Değişime neden olan 4 ana faktörden biri yapay zeka. Sadece ABD'deki firmaların yüzde 50' den fazlası dijital bütçelerinin yüzde 5 ve üstünü yapay zekaya ayırmaya başladı. Yani yatırımlar büyüyor. Turgay Bey, girişimci, teknoloji ve araştırmacı olarak bu işin içindedir. Buraya nasıl geldik, nerede görüyorsunuz şu anda yapay zekanın kullanım noktasını?

YAPAY ZEKA ANİDEN ORTAYA ÇIKMADI, ARKASINDA YILLAR VAR

TURGAY AYTAÇ: Bu toplantı için hazırlık yaparken bir şey fark ettim. Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) diye bir dernek vardır. Çok büyük bir bilişim derneğidir. Dünyada ne oluyor diye önce oraya bakarız. Her yıl bir sonraki yıla ilişkin beklenti ve öngörülerini içeren raporları vardır, her aralıkta yayınlanır. 2022 raporuna baktım. Orada üretken yapay zeka ve büyük dil modelleri yer almıyor! Bu, bana şunu anlatıyor: Eskiden ne olup bittiğini üç uşağı beş yukarı yayınlardan, konuşmalardan izlerdik. Şu anda olan biten perde arkasında oluyor büyük ölçüde. Büyük bir dil modeli dünyayı sarsacak şekilde 30 Kasım 2022'de aniden piyasaya sürülmüş. Bütün dünya sarsıldı. İnsan bilişimliğine bu kadar yakın bir bilişim aracı görmemiştik bugüne kadar. Nasıl oldu bu diye sormaya başladık. Ama birdenbire olmuyor. Oraya gelene kadar bir sürü şey oldu. Arkasında yıllar var. Bütün her şey derin öğrenme, yapay sinir ağları modelleriyle başladı 80'lerde. Akademide başladı, biz de hevesli öğrenciler olarak okuyorduk ama çok da paylaşımlı bir şey değildi, belli merkezlerde oluyordu. Öyle başladı, sonra öldü. Neden, çünkü altyapı yoktu. Böylece yapay zeka kışa dedim dönem geçirdik.

Ama araştırma durmadı. 2010'lara yaklaşıncı bir canlanma hissetmeye başladık. Bazı endüstriler aslında bunu keşfetmişti bile. Yani arka planda bir şeyler oluyordu, özellikle finans. Pazarlamada olduğunu sonradan fark ettik. Meğer onlar da büyük ölçüde kullanıyor. Tabii o zaman arabalar, robotik teknolojilerle girilmesi fikri konuşulmamıştı. Daha çok bilişimliği takip etme üzerindedir. Daha sonra büyük veri sahibi herkes bunu sindirdi ve yapmaya başladı. Aslında şu anda herkes büyük dil modelleri ve ChatGPT'yi biliyor. Bugün doğa dil işleminin 18 alt alanı var. Mesela ben bunların içinde çalışıyorum. En önemlilerinden biri otomom araçlar. Büyük ihtimalle torunlarımız araba kullanmıyor olacak. Diğer alanlarda da yavaş yavaş buna benzer gelişmeler görmeye başladık. Bu alanlar üçte bir, bazı mesleklerin yerine geçmeye de

YAPAY ZEKA GERÇEK BİR DEVRİM Mİ YOKSA SAHTE Mİ?

TÜSİAD NEW YORK AĞI BAŞKANI MÜJDAT ALTAY'IN EV SAHİPLİĞİNDE BİR ARAYA GELEN YEDİ PROFESYONEL, KENDİ BAŞARI VE TECRÜBELERİNİN İŞİĞİNDE YAPAY ZEKA TEKNOLOJİLERİNİN UZUN GEÇMİŞİ, BUGÜNÜ VE GELECEKTE ÖZELLİKLE İŞ DÜNYASI İÇİN POTANSİYELİ VE RİSKLERİNİ TARTIŞTI. PRECISELY YAZILIM ŞİRKETİNİN TEKNOLOJİ SORUMLUSU TENDÜ YOĞURTCU MODERATÖRLÜĞÜNDE 1 ŞUBAT'TA GERÇEKLEŞEN TOPLANTININ ÖZETİNİ YAYINLIYORUZ

asistan teknolojilerinde çok önemli olacaklar.

PARASIZ KALAN YAPAY ZEKACILAR İNSAN BİLGİSAYAR ARAYÜZÜ KONUSUNA ODAKLANDI

GÜVEN GÜZELDERE: Şimdi hem uygulamada bir şırçama var hem araştırmada... Ama bence gündemi belirleme alanında da bir şırçama var. 10 yıl önce yapay zeka üzerine bir yuvurak masa toplantısı yapıyor olamazdık büyük ihtimalle. Şimdi yapıyoruz, niye? Çünkü yapay zeka bir devrim döneminden geçiyor ama bu gerçek bir devrim mi yoksa sahte mi, bu soru karışmış durumda. Bence ikisini birden em diyecek veriler var. Yapay zeka, baştan beri aslında heves ve merak insanlık için... Hedef insan

gibi akıllı bir sentetik sistem yaratmak. Bu 1950'lere kadar analog bir şekilde gidiyordu, analog cihazlarla. 1950'lerden itibaren dijital teknoloji geliştirdi. O zamanki hedef, insanları yapıtı bazı işleri daha iyi yapacak otomom sistemler yaratmaktı. Mesela robot doktor yaratıcağımız. Size bakacak, soru soracak, teşhis koyacak ve insan doktordan daha başarılı olacak. Ya da robot askerler yapacağız, gidip sizin için savaşacaklar. 50'li yıllarda bunlar olacak diye sözler verildi, çok para harcandı ama bu sözler gerçeğe dönmedi. Dönemince de yapay zeka kışa başladı, uykuya yattı işler. O arada şöyle bir şey oldu, parasız kalan yapay zekacılar, yapay zeka kışa dönemine insan bilgisayar arayüzleri konusuna odaklandılar. Böyle bir alan yaktı. Human Computer Interaction denilen (HCI) alan. Dışınınlmıyordu bile. Şimdi cihazlara bakın, mesela cep telefonları aslında küçük birer bilgisay-

yar. Herkes en kolay nasıl kullanırız konusuna odaklanılmış durumda. Apple bu işin başını çekti. Bir komut yazacağımıza çok kovasına sürüklüyorsunuz bir dosyayı. Böyle şeylere odaklandı yapay zekacılar, kullanım kolaylaştı ve hedef değışti. Robot doktorlar yapmak yerine, onların işini kolaylaştıracak akıllı asistanlar yaratmak hedef haline geldi. Yeni akım yapay zeka denilebilir şu anda olanlar. ChatGPT de bunun bir örneği uygulaması olarak düşünülebilir. ChatGPT eşitir yapay zeka diye-meyiz ama şu anda yapay zekanın bu kadar çok ses getirmesi olmasının nedeni ChatGPT'nin erişilebilir olması, herkesin kullanıyor olması. 1.5 yıl önce ChatGPT'nin C'si bile yoktu. Halbuki 1986'dan bu yana neredeyse 40 yıldır bu insanlar bu ağ modelini geliştirmeye çalışıyor. Fakat bu ağ modelinin yeni nasıl yapıldığı da pek bilinmiyor, anlamıyoruz. Bunu ne model kendisi söyleyebiliyor ne onu programlayanları anlatıyor. Etkileyici işler yapıyorlar ama yeni için yaptıklarını bilmiyoruz. Bir ihtimal olarak düşündüğüm şey de belki bu ChatGPT'ye yazdırma sorularından hiçbir zaman kurtulamayarak daha etkileyici işler yapacaklar fakat soruların da barındırma devam edecekler. Bu kötü haber aslında. Kullanımı yaygınlaşacak bu sistemlerin, zaten çok yaygınlaşmış durumda, bu iyi bir şey. Üniversitelerde sürekli öğrencilere yasaklayalım mı çünkü çocuk ödene-ni ChatGPT'ye yazdırma tartışması var. Bence yasaklamak söz konusu olamaz ama nasıl fayda sağlayacağını da anlamamız lazım. Bir yandan da birtakım sorunları içinde barındırıyor-sa, yani işleri yanlış yapıyor, olmadık şeyleri söylüyor, bunları da kabul mi edeceğiz, alacağız mıyız? Bunların cevabını bilmiyoruz, bence kimsede bil-miyor. Kimisi malını pazarlamak için, hiç merak etmeyen hepsini çözeceğiz diyor. Kimisi, yok bunlar hayatta çözülmez diyor.

TENDÜ YOĞURTCU: Kerem Bey biraz hukuksal yönü, etik yönü hakkında bize bilgilendirme yapar mısınız?

KEREM TURUNÇ: Bir hukukçu olarak hem çok heyecanlı bakiyorum alan bitene hem de biraz endişeliye. Heyecanlı bakiyorum çünkü potansi-yel sınırsız görünüyor. Biraz endişeliye bakiyorum çünkü kimse tam olarak bu potansiyelin nasıl kullanılacağını bilmiyor. Doğru düzenlemeler doğru zamanda gelecek mi, bilinmiyor.

Her şey derin öğrenme, yapay sinir ağları modelleriyle başladı 80'lerde. Sonra öldü. Çünkü altyapı yoktu. Böylece yapay zeka kışa dedim dönem geçirdik. Ama araştırmalar durmadı. 2010'lara yaklaşıncı yeniden canlandı

Teknoloji her zaman hukukun öntünde koşuyor. Hukuk teknoloji gelişmeleri yakalamaya çalışıyor, düzenlemeye çalışıyor. Yapay zekada da değişen bir şey yok, ama önemli bir fark var. İlk defa teknolojinin kitlelere ulaşma ve kitlelerin hayatını değiştirmeye hızı hukukun yakalayamayacağı tempoda gidiyor. İnternet çok daha yavaş ilerledi ve hukuk interneti hâli düzenlemeye çalışıyor, hâli bitmiş değil. Ama daha yavaş olduğu için hukuk biraz daha sindirerek düzenlemeler yapabildi. Şu anda öyle bir ortam yok. Bu işin içinde olan insanlar olarak bu masale bile bu kadar bilinmezlikten bahsediyoruz. Ortalama bir kanun koyucunun veya ortalama bir avukatın halini düşünün. Hiçbir şey anlamıyorlar. Ortalama bir ilkenin parlamentosundaki milletvekillerini düşünün. Ne yaparsınlar? En doğrusunu yaptıklarını varsayalım. Ertesi sabah yetersiz yular. Çok basit bir ağrı kesicinin daha piyasaya sürülmesi regilasyonlar nedeniyle yıllar alıyor. Halbuki yapay zeka bugün bile basit bir ağrı kesiciden çok daha fazla, çok daha derin ve çok daha kalıcı etki yaratabilecek güce sahip. Gündemde konuşulan çok konu var. Bir yapay zekanın ürettiği eserlerin kime ait olduğu. Ç seçenek var: Yapay zekayı üreteler, yapay zekayı kullananlar, yapay zekanın ta kendisi. Örneğin veriyoruz, yapay zekaya bir şir yazdırıyoruz. O şirin telif hakkı kimde olacak? Veya yapay zeka tarafından üretilen ürün birine zarar verirse, kim sorumlu olacak? Hukuk sistemlerinde genel olarak iki şahıs tanımlanz. Gerçek kişiler, tüzel kişiler. Üçüncü bir kişi yok. Yapay zeka teknolojik bir kişilik olarak henüz tanımlanmış değil. Örneğin Tesla'nın otomom aracı birini ezerek kim sorumlu? Hukuk ilki kez kendi kendine birtakım kararlar veren insan dışı ve tüzel kişilik dışı bir oluşumla karşı karşıya.

MUHAKEME YETENEĞİ VE DUYGUSAL ZEKAMIZ AYIRT EDİCİ GÜÇ OLACAK

TENDÜ YOĞURTCU: Hande Hanım pazarlama konusunda yıllardır çalışıyoruz. Bu alanda yapay zekanın kullanımını çok eskiye gidiyor. Sizi dinleyelim.

HANDE AKSOY: İş dünyasında en çok konuştuğumuz şeylerden biri kaynakların kıtlıyanıyor olma-sı, kırlılığın önemi ve ama mesele de verimlilik. Yapay zekayla ilgili heyecan duyulan en büyük alanlardan biri iş süreçlerine getireceği verimlilik. Her sektör için ayrı ayrı ve özel düşününceyi gerektiriyor. Sağlık sektörü bambaşka, pazarlama bambaşka, yahut teknoloji için bambaşka. Tüm toplantılarında sorusu bu. Yapay zeka süreçlerimizde nasıl değişim yaratabiliriz? İkincisi de, riskler nelerdir, hangi konularda dikkatli davranmalıyız. Korkulan şeylerden biri, isimizi kaybedecek miyiz? Kim işini yaka bedecek, beyaz yaka ya da mavi yakada iş değişimi nasıl olacak? Şahsi fikrim değil, değişimi işe, iş kaybetmek değil, işlerin şekli değişireceği yönünde. Şirketler açısından önemli olan bir konu işe alam ve yetenek yönetimi. Çünkü çok hızlı ilerleyen bir alan ama yetiler aynı hızla gelişiyor. Burada müthiş bir açık çıkacak. Sadece altyapı rekabeti değil, aslında yetenek rekabeti. Bunlar olurken liderlik değerleri nasıl hâli önemli kalacak? İki şeyin çok önemli olacağını düşünüyorum. Birincisi duygusal zekamız. Muhakeme yeteneğimizi ve duygusal zekamızın hâli çok ayırt edici bir güç olacağını düşünüyorum. İkincisi de her ne kadar üretken yapay zeka bir şeyler yaratıyor olsa da aslında insan yaratıcılığın hâli değeri olacağını, fark yaratacağımızı düşünüyorum.

TENDÜ YOĞURTCU: Erdem Bey, iş uygulamalarının içindedir, bir sürü şirketle projeleriniz var. Şirketler ne tür yatırımlar yapıyor, nasıl uygulamalarda çalışıyor?

